

ZÁPIS Z 3.WORKSHOPU – SAS PRO RODINY S DĚTMI

Klíčová aktivita:	2 - Podpora poskytování sociálních služeb
Podaktivita:	2.A – Workshopy
Název projektu:	Projekt Podpora procesu plánování sociálních služeb na území MSK
Zkrácený název:	Plánování V
Registrační číslo projektu:	CZ.03.02.02/00/22_006/0000058
Dotační program:	Operační program Zaměstnanost plus

Téma:	Podněty pro aktualizaci modelu SAS pro rodiny s dětmi
Místo:	Budova DTO, Mariánské nám. 480/5, Ostrava -Mariánské hory
Datum:	16. 4. 2024
Časový rozsah:	10:00 – 14:00
Facilitátor:	Hana Drábková Sobková, Dan Vrána

Obsah

Model sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi (SAS).....	2
Témata poskytovatelů a zadavatelů sociálních služeb.....	2
Pracovali jste s modelem doted'?	2
Chybí něco nebo něco nadbývá ve struktuře modelu?.....	3
Vymezení cílové skupiny	3
Vymezení typické nepříznivé situace	4
Sociální pracovník vs. pracovník v sociálních službách.....	5
Použité zkratky	5

Model sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi (SAS)

- Modely sociální služby vznikaly v rámci minulých projektů realizovaných Moravskoslezským krajem. Na jejich účasti se podíleli poskytovatelé i zadavatelé sociálních služeb z celého kraje.
- [Modely sociálních služeb | Moravskoslezský kraj | \(msk.cz\)](#)
- Situace v sociálních službách se stále vyvíjí, a od doby vzniku modelu se některé skutečnosti posunuly. Přichází noví lidé, kteří řeší nové problémy, vznikají nové potřeby, vyvstávají nová témata. Některé části modelu budou dnes možná už neplatné, zastaralé. Aktualizace modelu je nezbytná.
- Otevírají se nové otázky, jako např.:
 - o Zda a jak pracovat s osobami s duševním onemocněním, které se v rodinách objevují?
 - o Zda a jak pracovat s osobami s různými druhy závislostí?
- Tato témata narůstají a nelze je z práce v SAS pro rodiny s dětmi vynechat. Hledáme cesty, jak je do práce v SAS pro rodiny s dětmi zakomponovat, hledáme příklady dobré praxe, které bychom mohli do modelu vnést.
- Znovu je dobré otevřít téma, kde jsou hranice služby SAS pro rodiny s dětmi a kde je vhodný souběh ostatních sociálních služeb s touto službou.
- Pořád existují velké rozdíly v poskytování SAS pro rodiny s dětmi území, v některých částech kraje není pokrytí jinými preventivními sociálními službami a SAS pro rodiny s dětmi musí reagovat na potřeby, které by v jiném území pokryly jiné služby.
- Panuje shoda, že SAS pro rodiny s dětmi je službou vyžadující **vysokou odbornost pracovníků**, znovu tedy otevíráme téma jako roli v SAS hraje SP versus PSS:
- Modely jsou nově přílohou SPRSS na léta 2024 - 2026, a součástí smlouvy o veřejném závazku, je odstavec, která na model odkazuje. Poskytování služby by se co nejvíce mělo opírat o zpracovaný model.
- Aktualizaci modelu se věnuje i Pracovní skupina pro podporu a rozvoj sociálních služeb, která je zahrnuta v krajské struktuře plánování sociálních služeb.
- Novela zákona o sociálních službách může nastavení modelu změnit, ale zatím žádná konkrétní opatření neexistují a služby jsou poskytovány podle původních pravidel.

Témata poskytovatelů a zadavatelů sociálních služeb

- Po epidemii koronaviru odmítají někteří klienti návštěvy doma. (Eurotopia v Opavě).
- Ve vyloučené lokalitě si nás někteří klienti také neradi pouští domů nebo nás do ubytoven za rodinami nepustí její správce, často řešíme zakázku ve společných prostorech, což není pro sociální práci ideální. Pokud to jde, zveme klienty k nám do ambulance. (Vzájemné soužití Ostrava).

Pracovali jste s modelem doted'?

Odpovědi účastníků workshopu:

- Jsou situace, kdy se do modelu podívám, ale nemohli jsme se na něj odvolávat, protože nebyl povinný. Vítám aktualizaci a možnost se o něj opřít, tím, že bude součástí veřejného závazku.
- Podílela jsem se na tvorbě. Beru to stále jako pomůcku. Pomohlo mi to při procesech zaměřených dovnitř služby, při nastavování kapacity a při revizi základních dokumentů služby. Předefinovali a „zlidštili“ jsme veřejný závazek. Byla to dobrá pomůcka. Už se to zažilo, teď se do něj tolik nedíváme.
- Pomohlo nám to při definování cílové skupiny, kdy se daly v modelu najít informace, které nikde jinde obsaženy nebyly. Pomohlo to i při revizi standardů kvality.

- Osvědčil se nám při procesním auditu v naší službě, kdy jsme se k modelu vraceli a přenastavovali jsme vnitřní metodiky služby.
- Naše služba byla založena před 5,5 lety, opírali jsme se o model.
- Pomohl nám při vyhodnocení standardů.
- Díky modelu jsme si ujasnili kapacity, aktualizovali jsme standardy a rozsah činností služby.

Chybí něco nebo něco nadbývá ve struktuře modelu?

- Měla by tam být jasně ukotvena spolupráce SAS pro rodiny s dětmi s OSPOD, včetně mantinelů spolupráce a účasti na případových konferencích
- Spolupráce s ostatními subjekty (neochota úřadu práce vyplácet dávky hmotné nouze, nedostatek lékařů)
- V rámci personálního zajištění služby více rozvinout téma PSS vs. SP
- Fluktuace pracovníků (ochranné pomůcky, svrab, vši – přenos rizik do vlastní domácnosti) - zařadit pod téma rizika poskytování sociální služby nebo pod téma hranice služby (pracovníci odmítají vstupovat do rodiny).
- Materiálně – technický standard služby (více rozpracovat)
- Bod jedna doplnit v názvu o cílová skupina
- Jak pracovat s nezletilou matkou? – doplnit tuto situaci do cílové skupiny modelu (téma, které by se mělo otevřít).
- Kdo by měl zastřešovat multidisciplinární spolupráci / case management (např. když služba SAS pro rodiny s dětmi působí současně v azylovém domě, v odborném sociálním poradenství, popř. v jiné SAS) - souběh více služeb. Klient má právo vybrat si službu, kterou chce, často se však ani nedozvíme, že využívá jiné služby.
- Specializace SAS pro rodiny s dětmi podle oblastí v terénu – některá území jsou dobře zasíťovaná, někde jiné služby chybí.
- Individuální plánování
- SAS v systému dalších sociálních služeb
- Mladí dospělí odcházející z rodiny, stále potřebují podporu, ale do SAS pro rodiny s dětmi už nepatří. Nebo, některé děti zůstávají často v rodině, od narození s námi třeba spolupracují, ale po dovršení zletilosti jim už podporu nemůžeme poskytovat. Jaký je možný souběh sociální služby s jinými službami a aktivitami?

Vymezení cílové skupiny

Kdo je klientem SAS a kdo nemůže být klientem SAS? Vypadává někdo?

- Rodiče mladší 18 let
 - o Pokud byla přiznána svéprávnost (může být přiznáno manželstvím) – pak k nim přistupujeme jako ke zletilé osobě
 - o Pokud osoba svéprávná není existuje poručník / opatrovník, musíme komunikovat také s ním
- Dítě starší 18let
 - o Rodina, se kterou se dlouhodobě pracuje a je tam dítě, které dosáhlo 18 let, ale stále potřebuje podporu služby. Můžu i přes tento věk s dítětem dále pracovat?
- Různé situace
 - o Pokud pracuji s rodinou, kde je více dětí a některé další jsou nezletilé, smlouvu máme uzavřenou s rodičem a s tímto člověkem pracujeme jako z jedním z členů rodiny v rodinném systému, stejně jako např. s prarodiči.

- Pokud je to rodina s 1 dítětem, které se stane zletilým a smlouva běží, pracuji s rodinou dále.
 - Pokud se na nás obrátí mladý, již zletilý člověk z rodiny, se kterou jsme původně pracovali a jde o řešení situace jeho individuální situace, jedná se zde o ohrožení vývoje dítěte? Měli bychom jej směřovat na jiné služby a poskytovat zpětnou vazbu zadavatelům služeb / obcím o potřebě řešení této cílové skupiny.
- Rodiny v kolizi - je to typická nepříznivá situace pro SAS pro rodiny s dětmi, nicméně dle metodického doporučení MPSV pod aktivitu této služby nespádají asistované kontakty.
 - Rodiče ve výkonu trestu (zahrnout do cílové skupiny)

Nedobrovolný klient – vypustit z modelu. Už je to přežitý pojem. Podepsáním smlouvy klient projevuje vůli dobrovolnosti, i když přichází např. na doporučení OSPOD.

Vymezení typické nepříznivé situace

- Závislostní chování nechat obecně, více otevřeně, nespecifikovat nebo je uvést jinde a zařadit i další závislost, které zde nejsou popsány.
- Diskriminace a další systémové překážky rozdělit na dvě různé odrážky:
 - Diskriminace
 - Systémové překážky v uspokojování potřeb (nedostatečná lékařská péče, rychlost vyřizování sociálních dávek, navázání na veřejnou síť, dostupnost veřejných služeb (úřady, školy, zdravotnictví), nedostatek bytů, nedostupnost bydlení)
- Nepříznivý zdravotní stav člena rodiny znemožňující naplňování rodinných kompetencí – tento přídavek by se měl týkat všech bodů, možno dopsat přímo do nadpisu: Typické nepříznivé situace znemožňující naplňování rodinných kompetencí
- Akutně probíhající domácí násilí v rodině je problematické při poskytování služby SAS pro rodiny s dětmi.
 - Důvod pro vypovězení či neposkytnutí smlouvy, kde je hranice?
 - Jiná míra poskytování SAS. Co by pracovníci potřebovali k tomu, aby i v takové situaci byli schopni službu poskytovat?
 - Násilí je široký pojem, nemůžeme apriori neposkytovat SAS pro rodiny s dětmi vůbec, pokud v rodině násilí probíhá. Je důležité dobře definovat potřeby rodiny a ukazovat také na možné příčiny. Všichni zvenku problém vidí, klient od agresora nechce odejít a násilí v tuto chvíli pro něj není problém, který by chtěl řešit, i když může být příčinou některých jiných problémů. Někdy je násilí kompenzačním mechanismem rodiny.
 - Je důležité vydefinovat hranici služby, dávat klientovi zpětnou vazbu, nastavit ve službě krizové plány.
 - Téma se propojuje s kompetencemi pracovníků a ošetření rizik / krizových situací (široké téma vhodné pro další diskuzi).
- Nedostatečná kompetence rodičů – více rozšířit (nedostatečná finanční gramotnost, výchova a péče – doplnit péči)
- Zadluženost změnit na finanční destabilizaci. Klient nemusí být přímo zadlužen, ale i tak je jeho finanční situace velmi nestabilní. Je to širší pojem než pouze zadluženost.

Sociální pracovník vs. pracovník v sociálních službách

Patří do služeb SAS pro rodiny s dětmi stále pracovník v sociálních službách?

Odpovědi účastníků workshopu:

- Nemáme zkušenosti s PSS, protože jsme všichni sociální pracovníci
- Někdo má velmi dobré zkušenosti s činností PSS, někdo dobré, někdo žádné – záleží na schopnostech konkrétních pracovníků služby.
- Práce je velmi těžká, přesahy sociální práce nejsou lidé bez maturity (PSS) většinou schopni pojmout. Poznají to klienti? Snažíme se PSS stavět na úroveň sociálního pracovníka, nicméně s postupem času přicházíme na to, že práce se velmi široká, kdybych přijímal nového pracovníka, budu chtít sociálního pracovníka. Sociální pracovník pak musí často na PSS dohlížet. PSS dělá všechny činnosti (za dohledu sociálního pracovníka).
- PSS máme. Je nás 11 členů, máme jednu PSS (zděděný pracovník). Dlouho jsme ladili noty, hodně nám pomáhají intervize. Velmi dlouho trvalo než se kolegyni v případové práci (i poté co už prošla 15 let praxe v sociálních službách) cítila komfortně v tom, aby mohla samostatně vést případ. Osvědčila se nám u základní nácvikové péče u malých dětí (poznatky, jak pečovat o malé dítě umí předávat výborně). Další její úkol je pomáhat ostatním pracovníkům při doprovodech klientů. Tato PSS nosí spoustu praktických postřehů z praxe (tím, jak se dívá na situace jinak). Neosvědčila se v případové práci. Paralela lékaře a ošetřovatele.
- PSS neuzavírá smlouvy.
- U nás je praxe s PSS dobrá, uvolňuje nám to ruce pro další práci.
- U poskytovatelů, kteří působících v sociálně vyloučených lokalitách mají PSS své místo (pracuje tam hodně PSS)
- Korelace mezi velikostí organizace. Pokud je to velká organizace, může mít PSS své místo.
- Máme PSS nově. Chtěli jsme SP, ale u výběrového řízení se vhodný SP nenašel, ale díky životním zkušenostem a motivaci této konkrétní PSS se nám hodila do týmu více. Umí navazovat velmi dobře komunikaci s klienty. Smlouvy neuzavírá. Dělá nácvikové věci. V rámci porad a intervizí řešíme případy a PSS je aktivní, ptá se, radí se a snaží se vzdělávat.
- Je to velmi individuální, není pracovník jako pracovník, ať už se jedná o SP nebo PSS.
- PSS má ve službě své místo, každopádně nejsou žádné speciální aktivity, které by mohl realizovat pouze PSS a SP by je nemusel umět. I SP musí umět nácvikové aktivity apod.
- Často jde pouze o to, že zaměstnávat sociální pracovníky je pro poskytovatele finančně náročnější. *Je na zvážení každé služby, zda např. poloviční úvazek SP neudělá stejně práce jako PSS na plný úvazek, na kterého musí dohlížet ještě SP.*

Použité zkratky

- SP – sociální pracovník
- PSS – pracovník v sociálních službách
- SPRSS – střednědobý plán rozvoje sociálních služeb
- SAS – sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi
- OSPOD – orgán sociálně právní ochrany dětí